

ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΧΙΚΗΣ ΦΡΑΣΙΑΣ

Μάιος 1920

I

1. Ο κομμουνισμός είναι η διδασκαλία των κοινωνικών και ιστορικών προϋποθέσεων για την απελευθέρωση του προλεταριάτου.

Η επεξεργασία αυτής της διδασκαλίας άρχισε την περίοδο των πρώτων προλεταριακών κινημάτων κατά των συνεπειών του καπιταλιστικού συστήματος παραγωγής. Διαμορφώθηκε με τη μαρξιστική κριτική της καπιταλιστικής οικονομίας, τη μέθοδο του ιστορικού υλισμού, τη θεωρία της πάλης των τάξεων και την αντίληψη για την εξέλιξη που θα λάβει το ιστορικό προτσές της πτώσης του καπιταλιστικού καθεστώτος και της προλεταριακής επανάστασης.

2. Σε αυτή τη διδασκαλία, που η πρώτη και θεμελιώδης συστηματική της έκφραση είναι το «Κομμουνιστικό Μανιφέστο» του 1848, βασίζεται η δημιουργία του κομμουνιστικού κόμματος.

3. Στη σημερινή ιστορική περίοδο γίνεται όλο και πιο αφόρητη για το προλεταριάτο η κατάσταση που δημιουργήθηκε από τις αστικές σχέσεις παραγωγής, που βασίζονται στην ατομική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής και ανταλλαγής, στην ατομική ιδιοποίηση των προϊόντων της συλλογικής εργασίας και στον ελεύθερο ανταγωνισμό στο ιδιωτικό εμπόριο των προϊόντων.

4. Σε αυτές τις οικονομικές σχέσεις αντιστοιχούν οι πολιτικοί θεσμοί που χαρακτηρίζουν τον καπιταλισμό: το κράτος που στηρίζεται στη δημοκρατική και κοινοβουλευτική εκπροσώπηση. Σε μια κοινωνία διαιρεμένη σε τάξεις το κράτος είναι η οργάνωση της εξουσίας της οικονομικά προνομιούχας τάξης. Μολονότι η αστική τάξη είναι μειοψηφία μέσα στην κοινωνία, το δημοκρατικό κράτος αποτελεί το σύστημα της ένοπλης ισχύος που είναι οργανωμένη με σκοπό τη διατήρηση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής.

5. Ο αγώνας του προλεταριάτου ενάντια στην καπιταλιστική εκμετάλλευση παίρνει διαδοχικές μορφές, από τη βίαιη καταστροφή των μηχανών, την οργάνωση σε επαγγελματική βάση για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας μέχρι τη δημιουργία εργατικών συμβουλίων και τις απόπειρες απαλλοτρίωσης των επιχειρήσεων.

Διαμέσου όλων αυτών των ιδιαίτερων ενεργειών το προλεταριάτο κινείται προς την κατεύθυνση του αποφασιστικού επαναστατικού αγώνα ενάντια στην εξουσία του αστικού κράτους, η οποία εμποδίζει την κατάργηση των τωρινών σχέσεων παραγωγής.

6. Αυτός ο επαναστατικός αγώνας είναι η σύγκρουση ανάμεσα στο σύνολο της προλεταριακής και της αστικής τάξης. Όργανό της είναι το πολιτικό ταξικό κόμμα, το κομμουνιστικό κόμμα, το οποίο πραγματοποιεί τη συνειδητή οργάνωση της πρωτοπορίας του προλεταριάτου, που έχει καταλάβει την αναγκαιότητα της ενοποίησης της δράσης στο χώρο –πάνω από τα συμφέροντα ξεχωριστών ομάδων, κατηγοριών ή εθνοτήτων- και στο χρόνο –υποτάσσοντας στην τελική έκβαση της πάλης τις επί μέρους βελτιώσεις και κατακτήσεις, που δεν μεταβάλλουν την ουσία του αστικού οικοδομήματος.

Συνεπώς, μονάχα η οργάνωση του προλεταριάτου σε πολιτικό κόμμα πραγματοποιεί τη συγκρότηση του προλεταριάτου σε τάξη που αγωνίζεται για την απελευθέρωσή της.

7. Ο στόχος της δράσης του κομμουνιστικού κόμματος είναι η βίαιη ανατροπή της αστικής κυριαρχίας, η κατάληψη της πολιτικής εξουσίας από το προλεταριάτο και η οργάνωσή του σε κυρίαρχη τάξη.

8. Η κοινοβουλευτική δημοκρατία, στην οποία εκπροσωπούνται οι πολίτες κάθε τάξης, είναι η μορφή που προσλαμβάνει η οργάνωση της αστικής τάξης ως άρχουσα τάξη. Η οργάνωση του προλεταριάτου

σε κυρίαρχη τάξη πραγματοποιείται, αντίθετα, μέσω της δικτατορίας του προλεταριάτου, δηλαδή, διαμέσου ενός τύπου κράτους στο οποίο η εκπροσώπηση –το σύστημα των εργατικών συμβουλίων- θα αποφασίζεται μονάχα από τα μέλη της εργατικής τάξης (το βιομηχανικό προλεταριάτο και τους φτωχούς αγρότες), ενώ θα απαγορεύεται το δικαίωμα ψήφου για την αστική τάξη.

9. Μετά την καταστροφή του παλιού γραφειοκρατικού, αστυνομικού και στρατιωτικού μηχανισμού, το προλεταριακό κράτος θα ενώσει τις ένοπλες δυνάμεις της εργαζόμενης τάξης σε μια οργάνωση που θα προορίζεται για την καταστολή κάθε αντεπαναστατικής απόπειρας από την τάξη που της έχει αφαιρεθεί η εξουσία και την εφαρμογή μέτρων παρέμβασης στις αστικές σχέσεις παραγωγής και ιδιοκτησίας.

10. Η διαδικασία μετάβασης από την καπιταλιστική στην κομμουνιστική οικονομία θα είναι εξαιρετικά πολύπλοκη και οι φάσεις της θα διαφέρουν σύμφωνα με τους διάφορους βαθμούς οικονομικής ανάπτυξης. Η κατάληξη αυτής της διαδικασίας θα είναι το ολοκληρωτικό πέρασμα της ιδιοκτησίας και της χρήσης των μέσων παραγωγής σε ολόκληρο το ενοποιημένο κοινωνικό σύνολο, μαζί με την κεντρική και ορθολογική κατανομή των παραγωγικών δυνάμεων μεταξύ των διαφόρων κλάδων παραγωγής και η κεντρική διεύθυνση της διανομής των προϊόντων από το κοινωνικό σύνολο.

11. Όταν οι καπιταλιστικές οικονομικές σχέσεις θα έχουν εξαλειφθεί ολοκληρωτικά, η κατάργηση των τάξεων θα αποτελεί τετελεσμένο γεγονός και το κράτος, ως πολιτικός μηχανισμός εξουσίας, θα αντικατασταθεί βαθμιαία από την ορθολογική συλλογική διεύθυνση της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας.

12. Το προτσές μετασχηματισμού των σχέσεων παραγωγής θα συνοδεύεται από ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών μέτρων που βασίζονται στην αρχή σύμφωνα με την οποία η συλλογικότητα φροντίζει για τη σωματική και διανοητική ύπαρξη όλων των μελών της. Με αυτόν τον τρόπο, όλα τα γενεαλογικά σημάδια που το προλεταριάτο έχει κληρονομήσει από τον καπιταλιστικό κόσμο θα εξαλειφθούν βαθμιαία και, με τα λόγια του «Μανιφέστου», «στη θέση της παλιάς αστικής κοινωνίας, με τις τάξεις της και τους ταξικούς ανταγωνισμούς της, θα έχουμε μια ένωση στην οποία η ελεύθερη ανάπτυξη καθενός θα είναι ο όρος για την ελεύθερη ανάπτυξη όλων».

13. Οι προϋποθέσεις για τη νίκη της προλεταριακής εξουσίας στον αγώνα για την πραγματοποίηση του κομμουνισμού δεν βρίσκονται τόσο στην ορθολογική εξάσκηση ικανοτήτων σε τεχνικά καθήκοντα, όσο στο γεγονός ότι οι πολιτικές αρμοδιότητες και ο έλεγχος του κρατικού μηχανισμού ανατίθεται σε εκείνους τους ανθρώπους που θα θέσουν το γενικό συμφέρον και τον τελικό θρίαμβο του κομμουνισμού πάνω από τα ιδιαίτερα και στενά συμφέροντα ομάδων.

Ακριβώς επειδή το κομμουνιστικό κόμμα είναι η οργάνωση των προλεταρίων που έχουν αποκτήσει αυτή την ταξική συνείδηση, ο στόχος του κόμματος θα είναι να κερδίσει, μέσω της προπαγάνδας, αιρετά πόστα για τους αγωνιστές του μέσα στον κοινωνικό οργανισμό.

Η δικτατορία του προλεταριάτου θα είναι, συνεπώς, η δικτατορία του κομμουνιστικού κόμματος και το τελευταίο θα είναι το κυβερνών κόμμα με μια έννοια εντελώς αντίθετη με αυτή των παλιών ολιγαρχιών, γιατί οι κομμουνιστές θα αναλάβουν αρμοδιότητες που θα απαιτούν τη μέγιστη αυτοθυσία και αυταπάρνηση και θα πάρουν στις πλάτες τους το βαρύτερο φορτίο του επαναστατικού καθήκοντος που πέφτει πάνω στο προλεταριάτο στο δύσκολο έργο μέσω του οποίου θα γεννηθεί ένας καινούργιος κόσμος.

II

1. Η κριτική που οι κομμουνιστές ασκούν διαρκώς, με βάση τις θεμελιώδεις μεθόδους του μαρξισμού και τη διάδοση των συμπερασμάτων στα οποία αυτός οδηγεί, έχει ως στόχο της την εξάλειψη εκείνων των επιδράσεων που ασκούν πάνω στο προλεταριάτο τα ιδεολογικά συστήματα των άλλων τάξεων και των άλλων κομμάτων.

2. Πρώτα-πρώτα, ο κομμουνισμός ξεκαθαρίζει το έδαφος από ιδεαλιστικές αντιλήψεις που θεωρούν τον κόσμο του πνεύματος ως βάση και όχι ως αποτέλεσμα των πραγματικών σχέσεων της ανθρώπινης ζωής και της ανάπτυξής της. Όλες οι θρησκευτικές και φιλοσοφικές αντιλήψεις αυτού του τύπου πρέπει να θεωρούνται ως ιδεολογικές αποσκευές τάξεων που η κυριαρχία τους –που προηγήθηκε της εποχής της αστικής τάξης- στηριζόταν στην εκκλησιαστική, την αριστοκρατική ή τη δυναστική οργάνωση, που αντλούσε το κύρος της από μια υποτιθέμενη υπεράνθρωπη περιβολή.

Ένα σύμπτωμα της παρακμής της σύγχρονης αστικής τάξης αποτελεί το γεγονός ότι αυτές οι παλιές ιδεολογίες που η ίδια κατέστρεψε επανεμφανίζονται με καινούργια μορφή.

Ένας κομμουνισμός που στηρίζεται σε ιδεαλιστικές βάσεις θα ήταν μια απαράδεκτη ανοησία.

3. Με έναν ακόμη χαρακτηριστικότερο τρόπο, ο κομμουνισμός αποτελεί την αναίρεση των αντιλήψεων του φιλελευθερισμού και της αστικής δημοκρατίας από τη μαρξιστική κριτική. Ο νομικός ισχυρισμός της ελευθερίας του σκέπτεσθαι και της πολιτικής ισότητας των πολιτών και η αντίληψη ότι οι θεσμοί που βασίζονται πάνω στα δικαιώματα της πλειοψηφίας και στο μηχανισμό της καθολικής εκλογικής εκπροσώπησης αποτελούν την επαρκή βάση για μια βαθμιαία και απεριόριστη πρόοδο της ανθρώπινης κοινωνίας είναι ιδεολογήματα που αντιστοιχούν στο καθεστώς της ιδιωτικής οικονομίας, του ελεύθερου ανταγωνισμού και στα συμφέροντα της αστικής τάξης.

4. Μια από τις αυταπάτες της αστικής δημοκρατίας είναι η αντίληψη ότι οι βιοτικές συνθήκες των μαζών μπορούν να βελτιωθούν με την αύξηση της εκπαίδευσης που παρέχουν οι άρχουσες τάξεις και οι θεσμοί τους. Στην πραγματικότητα συμβαίνει το αντίθετο. Η άνοδος του πνευματικού επιπέδου των πλατιών μαζών απαιτεί, ως προϋπόθεση, ένα καλύτερο επίπεδο υλικής ζωής, πράγμα που είναι ασυμβίβαστο με το καπιταλιστικό καθεστώς. Επιπλέον, μέσω των σχολείων της η αστική τάξη προσπαθεί να μεταδώσει ακριβώς τις ιδεολογίες που εμποδίζουν τις μάζες από το να κατανοήσουν ότι οι σημερινοί θεσμοί αποτελούν το ίδιο το εμπόδιο για την απελευθέρωση τους.

5. Άλλη μια βασική αρχή της αστικής δημοκρατίας είναι η αρχή της εθνικότητας. Η δημιουργία των κρατών σε εθνική βάση ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αστικής τάξης από τη στιγμή που εγκαθίδρυσε την εξουσία της, επειδή μπορούσε έτσι να επωφεληθεί από τις εθνικές και πατριωτικές ιδεολογίες (οι οποίες ανταποκρίνονταν σε ορισμένα συμφέροντα τα οποία κατά την περίοδο των απαρχών του καπιταλισμού ήταν κοινά για το λαό που ανήκε στην ίδια φυλή, είχε την ίδια γλώσσα και τα ίδια έθιμα) και τα χρησιμοποίησε για να καθυστερήσει και για να μετριάσει τη σύγκρουση ανάμεσα στο αστικό κράτος και τις προλεταριακές μάζες.

Οι εθνικοί αλυτρωτισμοί γεννήθηκαν, έτσι, από κατά βάση αστικά συμφέροντα.

Η αστική τάξη δεν δίστασε η ίδια να ποδοπατήσει την αρχή της εθνικότητας όταν η ανάπτυξη του καπιταλισμού την οδήγησε συχνά στη βίαιη κατάκτηση ξένων αγορών και στην συνακόλουθη σύγκρουση μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων γι' αυτές τις αγορές. Ο κομμουνισμός υπερβαίνει την αρχή της εθνικότητας, επειδή καταδεικνύει την ομοιότητα των συνθηκών που αντιμετωπίζει ο φτωχός εργάτης απέναντι στον επιχειρηματία, όποια κι αν είναι η εθνικότητά του. Διακηρύσσει ότι η διεθνής ένωση είναι ο τύπος της πολιτικής οργάνωσης που θα δημιουργήσει το προλεταριάτο όταν, με τη σειρά του, θα έρθει στην εξουσία.

Από την άποψη της κομμουνιστικής κριτικής, επομένως, ο πρόσφατος παγκόσμιος πόλεμος προκλήθηκε από τον καπιταλιστικό ιμπεριαλισμό. Αυτή η κριτική ανατρέπει τις διάφορες ερμηνείες που παίρνουν το μέρος του ενός ή του άλλου αστικού κράτους και προσπαθεί να παρουσιάσει τον πόλεμο ως δικαιολογία για τα εθνικά δικαιώματα ορισμένων λαών ή ως πάλη των πιο δημοκρατικά αναπτυγμένων χωρών εναντίων αυτών που είναι οργανωμένες με προκαπιταλιστικές μορφές ή, τέλος, ως υποτιθέμενη αναγκαιότητα αυτοάμυνας απέναντι στην επιθετικότητα του εχθρού.

6. Ο κομμουνισμός αντιτίθεται, επιπλέον, στις αντιλήψεις του αστικού πασιφισμού και τις ουίλσονικές αυταπάτες σχετικά με τη δυνατότητα μιας παγκόσμιας ένωσης των κρατών που θα βασίζεται στον αφοπλισμό και στην επιδιαιτησία και έχει ως προϋπόθεση την ουτοπία της υποδιαίρεσης των κρατικών μονάδων κατά εθνότητα. Για τους κομμουνιστές οι πόλεμοι θα καταστούν αδύνατοι και τα εθνικά

ζητήματα θα έχουν λυθεί μονάχα όταν το καπιταλιστικό καθεστώς αντικατασταθεί από τη διεθνή κομμουνιστική πολιτεία.

7. Από μια τρίτη σκοπιά, ο κομμουνισμός παρουσιάζεται ως η υπέρβαση των συστημάτων του ουτοπικού σοσιαλισμού, τα οποία επιδίωκαν να εξαλείψουν τα ελαττώματα της κοινωνικής οργάνωσης καταρτίζοντας ολοκληρωμένα σχέδια για μια νέα οργάνωση της κοινωνίας, που η δυνατότητά τους να πραγματοποιηθούν δεν ετίθετο σε σχέση με την πραγματική ανάπτυξη της ιστορίας και στηρίζονταν στις πρωτοβουλίες ισχυρών ανδρών ή στην αποστολή φιλανθρώπων.

8. Η επεξεργασία από μεριάς του προλεταριάτου της δικής του θεωρητικής ερμηνείας της κοινωνίας και της ιστορίας που να αποτελεί τον οδηγό της δράσης του κατά των κοινωνικών σχέσεων του καπιταλισμού κόσμου, προκαλεί διαρκώς την εμφάνιση σχολών και ρευμάτων που είναι σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό επηρεασμένα από την ίδια την ανωριμότητα των συνθηκών πάλης και από τις διάφορες αστικές προκαταλήψεις.

Από αυτό προκαλούνται τα λάθη και οι αποτυχίες στην προλεταριακή δράση. Όμως, χάρη σε αυτές τις εμπειρίες το κομμουνιστικό κίνημα κατορθώνει να προσδιορίζει με όλο και μεγαλύτερη καθαρότητα τα βασικά γνωρίσματα της διδασκαλίας και της τακτικής του, ξεχωρίζοντάς το ξεκάθαρα από όλα τα άλλα ρεύματα που δραστηριοποιούνται στο εσωτερικό του ίδιου του προλεταριάτου και πολεμώντας τα ανοιχτά.

9. Η δημιουργία παραγωγικών συνεταιρισμών, στους οποίους το κεφάλαιο ανήκει στους εργάτες που δουλεύουν μέσα σ' αυτούς, δεν μπορεί να αποτελέσει το δρόμο για την καταστροφή του καπιταλιστικού συστήματος. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η απόκτηση πρώτων υλών και η διανομή των προϊόντων πραγματοποιείται σύμφωνα με τους νόμους της ιδιωτικής οικονομίας και, συνεπώς, της πίστης και, άρα, το ιδιωτικό κεφάλαιο, ασκεί έλεγχο στο συλλογικό κεφάλαιο του ίδιου του συνεταιρισμού.

10. Οι κομμουνιστές θεωρούν ότι οι οικονομικές επαγγελματικές οργανώσεις δεν μπορούν να θεωρηθούν ούτε επαρκή όργανα για τον αγώνα για την προλεταριακή επανάσταση, ούτε ως βασικά όργανα της κομμουνιστικής οικονομίας.

Η οργάνωση σε επαγγελματικά συνδικάτα χρησιμεύει για την εξουδετέρωση του ανταγωνισμού μεταξύ των εργατών του ίδιου επαγγέλματος και για να εμποδίσει την πτώση των μισθών σε χαμηλότερο επίπεδο. Ωστόσο, αυτά δεν μπορούν να οδηγήσουν στην εξάλειψη του καπιταλιστικού κέρδους και ακόμη λιγότερο στη συνένωση των εργατών όλων των επαγγελμάτων ενάντια στο μονοπώλιο της καπιταλιστικής εξουσίας. Επιπλέον, η απλή μεταφορά της ιδιοκτησίας των επιχειρήσεων από τον ατομικό εργοδότη στο εργατικό συνδικάτο δεν πραγματοποιεί τα βασικά οικονομικά γνωρίσματα του κομμουνισμού, επειδή η ίδια η ιδιοκτησία πρέπει να μεταφερθεί σε ολόκληρη την προλεταριακή συλλογικότητα, εφόσον αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να εξαλειφθούν τα χαρακτηριστικά της ιδιωτικής οικονομίας τόσο στην ιδιοποίηση όσο και στη διανομή των προϊόντων. Οι κομμουνιστές θεωρούν τα συνδικάτα ως το χώρο της πρωταρχικής προλεταριακής εμπειρίας που επιτρέπει στους εργάτες να προχωρήσουν παραπέρα προς την έννοια και την πρακτική του πολιτικού αγώνα, που έχει ως όργανό του το ταξικό κόμμα.

11. Γενικά είναι λάθος να πιστεύει κανείς ότι η επανάσταση είναι ζήτημα μορφών οργάνωσης στις οποίες οι προλετάριοι εντάσσονται σύμφωνα με τη θέση τους και τα συμφέροντά τους μέσα στο πλαίσιο του καπιταλιστικού συστήματος παραγωγής.

Δεν είναι, λοιπόν, η τροποποίηση της δομής των οικονομικών οργανώσεων αυτή που μπορεί να παράσχει στο προλεταριάτο το αποτελεσματικό μέσο για την απελευθέρωσή του.

Τα εργοστασιακά σωματεία και τα εργοστασιακά συμβούλια εμφανίστηκαν ως όργανα για την υπεράσπιση των συμφερόντων των προλετάρων διαφόρων επιχειρήσεων όταν άρχισε να φαίνεται δυνατό ότι μπορούσε να περιοριστεί η βούληση των καπιταλιστών στη διοίκηση των επιχειρήσεων. Αλλά η απόκτηση από μεριάς αυτών των οργανώσεων του δικαιώματος να ελέγχουν σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό την παραγωγή δεν είναι ασυμβίβαστο με το καπιταλιστικό σύστημα και γ' αυτό θα

μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και ως μέσο για τη διατήρηση της κυριαρχίας του.

Ακόμη και η μεταβίβαση της διοίκησης των επιχειρήσεων στα εργοστασιακά συμβούλια δεν θα σήμαινε –περισσότερο απ' ό,τι στην περίπτωση των συνδικάτων- την έλευση του κομμουνιστικού συστήματος. Σύμφωνα με την πραγματική κομμουνιστική αντίληψη, ο εργατικός έλεγχος στην παραγωγή δεν θα επιτευχθεί παρά μετά την ανατροπή της αστικής εξουσίας και θα είναι ένας έλεγχος στη διεύθυνση κάθε επιχείρησης που ασκείται από ολόκληρο το προλεταριάτο, που είναι ενωμένο στο κράτος των εργατικών συμβουλίων. Η κομμουνιστική διοίκηση της παραγωγής θα είναι η διεύθυνση κάθε κλάδου και κάθε παραγωγικής μονάδας από ορθολογικά συλλογικά όργανα που θα εκπροσωπούν τα συμφέροντα όλων των εργατών ενωμένων στο έργο της οικοδόμησης του κομμουνισμού.

12. Οι καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής δεν μπορούν να μεταβληθούν από την παρέμβαση των οργάνων της αστικής εξουσίας.

Γι' αυτό η μεταβίβαση των ιδιωτικών επιχειρήσεων στο κράτος ή στην τοπική διοίκηση δεν αντιστοιχεί στο παραμικρό στην κομμουνιστική αντίληψη. Μια τέτοια μεταβίβαση συνοδεύεται πάντα από την καταβολή της αξίας του κεφαλαίου της επιχείρησης στους παλιούς ιδιοκτήτες που διατηρούν, έτσι, το δικαίωμά τους στην εκμετάλλευση. Οι ίδιες οι επιχειρήσεις συνεχίζουν να λειτουργούν ως ιδιωτικές επιχειρήσεις μέσα στο πλαίσιο της καπιταλιστικής οικονομίας και μεταβάλλονται συχνά σε κατάλληλα μέσα για το έργο της διατήρησης και της υπεράσπισης της τάξης που έχει αναλάβει το αστικό κράτος.

13. Η ιδέα ότι η καπιταλιστική εκμετάλλευση του προλεταριάτου μπορεί σταδιακά να μειωθεί και να εξαλειφθεί από το νομοθετικό και το μεταρρυθμιστικό έργο των σημερινών πολιτικών θεσμών, με τη δραστηριότητα των εκπροσώπων του προλεταριακού κόμματος μέσα σε αυτούς ή από τις κινητοποιήσεις των μαζών οδηγεί μονάχα στη συννενοχή στην υπεράσπιση των προνομίων της αστικής τάξης. Η τελευταία πότε-πότε προσποιείται ότι παραχωρεί ένα μίνιμουμ των προνομίων της για να προσπαθήσει να κατευνάσει την οργή των μαζών και να εκτρέψει τις επαναστατικές τους προσπάθειες ενάντια στις βάσεις του καπιταλιστικού καθεστώτος.

14. Η κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας από το προλεταριάτο –ακόμα κι αν ένας τέτοιος αντικειμενικός στόχος θεωρείται τελικός, ως ο ολοκληρωτικός σκοπός της δράσης του- δεν μπορεί να επιτευχθεί με το κέρδιμα της πλειοψηφίας μέσα στα αστικά εκλογικά όργανα.

Η αστική τάξη, διαμέσου των εκτελεστικών οργάνων του κράτους, τα οποία είναι άμεσοι εντολοδόχοι της, εξασφαλίζει πολύ εύκολα την πλειοψηφία στα εκλογικά όργανα για τους πληρεξουσίους της ή για εκείνα τα στοιχεία που, επειδή θέλουν ατομικά ή ομαδικά να καταλάβουν εκλογικά πόστα, παίζουν το παιχνίδι της ή έχουν βρεθεί κάτω από την επιρροή της. Επιπλέον, η συμμετοχή σε τέτοιου είδους θεσμούς συνεπάγεται τη δέσμευση για το σεβασμό των νομικών και πολιτικών βάσεων του αστικού συντάγματος. Αυτή η συμφωνία δεν είναι απλώς και μόνο τυπική, αλλά, αντίθετα, είναι αρκετή για να απαλλάξει την αστική τάξη ακόμη και από την παραμικρή δυσχέρεια για να διατυπώσει την κατηγορία της τυπικής παρανομίας στο βαθμό που αυτή λογικά θα καταφύγει στα πραγματικά μέσα της ένοπλης άμυνας παρά θα εγκαταλείψει την εξουσία και θα επιτρέψει στο προλεταριάτο να συντρίψει το γραφειοκρατικό και στρατιωτικό μηχανισμό της κυριαρχίας της.

15. Το να αναγνωρίζει κανείς την αναγκαιότητα της επαναστατικής πάλης για την κατάληψη της εξουσίας, ενώ, ταυτόχρονα, προτείνει να ασκήσει το προλεταριάτο την εξουσία του, παραχωρώντας εκπροσώπηση στην αστική τάξη στις νέες πολιτικές οργανώσεις (συντακτικές συνελεύσεις ή συνδυασμός τους με το σύστημα των εργατικών συμβουλίων) είναι ένα απαράδεκτο πρόγραμμα και αντιτίθεται στο βασικό κομμουνιστικό πρόταγμα: τη δικτατορία του προλεταριάτου. Το προτσές της απαλλοτρίωσης της αστικής τάξης θα διακυβευόταν, αν αυτή η τάξη διατηρούσε ένα μέσο για να επηρεάζει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο το σχηματισμό των αντιπροσωπευτικών οργάνων του απαλλοτριωτικού προλεταριακού κράτους. Αυτό θα επέτρεπε στην αστική τάξη να ασκήσει την επιρροή της που αναπόφευκτα θα διατηρεί, εξαιτίας της πείρας της και της θεωρητικής και τεχνικής της εκπαίδευσης, προκειμένου να αναπτύξει την πολιτική της δραστηριότητα για την

επανεγκαθίδρυση της εξουσίας της με μια αντεπανástαση. Παρόμοιες συνέπειες θα υπάρξουν, εάν επιτραπεί να επιβιώσει και η παραμικρή δημοκρατική προκατάληψη αναφορικά με την ισότητα στη μεταχείριση που υποτίθεται ότι θα παραχωρηθεί στην αστική τάξη από την προλεταριακή εξουσία σε τέτοια ζητήματα όπως η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, της προπαγάνδας και του τύπου.

16. Το πρόγραμμα που προτείνει ένα όργανο πολιτικής εκπροσώπησης που στηρίζεται σε εκπροσώπους διαφόρων επαγγελμαμάτων από όλες τις κοινωνικές τάξεις δεν συνάδει ούτε καν με ένα δρόμο που οδηγεί στο σύστημα των εργατικών συμβουλίων, αφού το τελευταίο χαρακτηρίζεται από τον αποκλεισμό της αστικής τάξης από εκλογικά δικαιώματα και η κεντρική της οργάνωση δεν ορίζεται με βάση το επάγγελμα αλλά την εδαφική περιφέρεια. Η εν λόγω μορφή εκπροσώπησης αποτελεί μάλλον ένα κατώτερο στάδιο ακόμη και συγκριτικά με τη σημερινή κοινοβουλευτική δημοκρατία.

17. Ο αναρχισμός είναι ριζικά αντίθετος με τις ιδέες του κομμουνισμού. Στοχεύει στην άμεση εγκαθίδρυση μιας κοινωνίας χωρίς κράτος και χωρίς πολιτική οργάνωση, ενώ για τη μελλοντική οικονομία υποστηρίζει την αυτόνομη λειτουργία μονάδων παραγωγής, απορρίπτοντας την αναγκαιότητα κεντρικής οργάνωσης και ρύθμισης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στην παραγωγή και τη διανομή. Μια τέτοια αντίληψη βρίσκεται κοντά στην αστική ιδιωτική οικονομία και παραμένει ξένη στο βασικό περιεχόμενο του κομμουνισμού. Επιπλέον, η άμεση κατάργηση του κράτους ως μηχανισμού πολιτικής εξουσίας ισοδυναμεί τη μη προβολή αντίστασης στην αντεπανástαση ή προϋποθέτει την άμεση κατάργηση των τάξεων, την ταυτόχρονη επαναστατική απαλλοτρίωση με την επανástαση ενάντια στην αστική εξουσία.

Δεν υπάρχει η παραμικρή δυνατότητα να γίνει κάτι τέτοιο, ούτε καν μεσοπρόθεσμα, δεδομένης της πολυπλοκότητας των προλεταριακών καθηκόντων για την αντικατάσταση της σημερινής οικονομίας από την κομμουνιστική οικονομία και της αναγκαιότητας ένα τέτοιο προτσές να καθοδηγείται από μια κεντρική οργάνωση που εκπροσωπεί το γενικό συμφέρον του προλεταριάτου και σε αυτό το συμφέρον υποτάσσει κάθε τοπικά και ιδιαίτερα συμφέροντα που αντιπροσωπεύουν την κυριότερη δύναμη για τη διατήρηση του καπιταλισμού.

III

1. Η κομμουνιστική αντίληψη και ο οικονομικός ντετερμινισμός δεν θεωρεί με κανέναν τρόπο τους κομμουνιστές ως παθητικούς θεατές της ιστορικής εξέλιξης, αλλά, αντίθετα, ως ακούραστους μαχητές. Ο αγώνας θα είναι, ωστόσο, ατελέσφορος, αν διαχωριστεί από τα διδάγματα της διδασκαλίας και της πείρας ιδωμένα από τη σκοπιά της κομμουνιστικής κριτικής.

2. Το επαναστατικό έργο των κομμουνιστών βασίζεται στην οργάνωση σε κόμμα εκείνων των προλετάρων που συνενώνουν τη συνείδηση των κομμουνιστικών αρχών με την απόφαση να αφιερώσουν όλη τους την προσπάθεια στην υπόθεση της επανástασης. Το κόμμα, που είναι οργανωμένο σε διεθνή κλίμακα, λειτουργεί με βάση την πειθαρχία απέναντι στις αποφάσεις της πλειοψηφίας και απέναντι στις αποφάσεις των κεντρικών οργάνων που εκλέγονται από αυτήν για να καθοδηγήσουν το κίνημα.

3. Η προπαγάνδα και η στρατολόγηση –όπου το κόμμα δέχεται νέους μαχητές με τις μεγαλύτερες εγγυήσεις- αποτελούν βασικές δραστηριότητες του κόμματος. Το κομμουνιστικό κίνημα, μολονότι στηρίζει την ίδια την δράση του στη διάδοση των αρχών και των τελικών του στόχων και παλεύει για τα συμφέροντα της μεγάλης πλειοψηφίας της κοινωνίας, δεν θεωρεί τη συναίνεση της πλειοψηφίας ως προϋπόθεση της δράσης του. Το κριτήριο που προσδιορίζει την ευκαιρία για την ανάληψη επαναστατικής δράσης είναι η αντικειμενική αξιολόγηση των δυνάμεών μας και των δυνάμεων των αντιπάλων, όλων των πολυσύνθετων συντελεστών, το αριθμητικό στοιχείο των οποίων δεν είναι ούτε το μόνο ούτε το σημαντικότερο.

4. Το κομμουνιστικό κόμμα αναπτύσσει στο εσωτερικό του μια εντατική δουλειά μελέτης και πολιτικής

κριτικής σε στενή σύνδεση με τις ανάγκες της δράσης και την ιστορική εμπειρία και αγωνίζεται για να στηρίξει αυτή τη δουλειά σε διεθνή κλίμακα. Προς τα έξω, σε όλες τις περιστάσεις και με τα όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή του, εργάζεται για να διαδώσει τα διδάγματα της δικής του κριτικής πείρας και για να αντικρούσει τις αντίπαλες σχολές και τα αντίπαλα κόμματα. Πάνω απ' όλα, το κόμμα διεξάγει τη δράση και την προπαγάνδα του ανάμεσα στις προλεταριακές μάζες και εργάζεται για να τις συσπειρώσει γύρω του, ιδιαίτερα εκείνες τις στιγμές που αυτές μπαίνουν σε κίνηση αντιδρώντας στις συνθήκες που τους επιβάλλει ο καπιταλισμός και ειδικά μέσα στους κόλπους των οργανώσεων που έχουν δημιουργήσει οι προλετάριοι για την υπεράσπιση των άμεσων συμφερόντων τους.

5. Οι κομμουνιστές διεισδύουν στους προλεταριακούς συνεταιρισμούς, στα συνδικάτα και στα εργοστασιακά συμβούλια και σχηματίζουν στο εσωτερικό τους ομάδες κομμουνιστών εργατών. Προσπαθούν να κερδίσουν την πλειοψηφία και θέσεις στην ηγεσία, έτσι ώστε οι μάζες των προλετάρων που κινητοποιούνται από αυτές τις οργανώσεις να υποτάξουν τη δράση τους στους ανώτατους πολιτικούς και επαναστατικούς σκοπούς της πάλης για τον κομμουνισμό.

6. Από την άλλη μεριά, το κομμουνιστικό κόμμα παραμένει έξω απ' όλους τους θεσμούς και τις οργανώσεις που συμμετέχουν από κοινού αστού και εργάτες ή, ακόμα χειρότερα, που καθοδηγούνται και χρηματοδοτούνται από μέλη της αστικής τάξης (σύλλογοι αλληλοβοήθειας, φιλανθρωπικά σωματεία, σχολεία επιμόρφωσης, λαϊκά πανεπιστήμια, μασονικές στοές κτλ.). Αγωνίζεται για να απομακρύνει τους προλετάρους από αυτές και αντιπαλεύει την δράση και την επιρροή τους.

7. Η συμμετοχή στις εκλογές για τα αντιπροσωπευτικά όργανα της αστικής δημοκρατίας και η κοινοβουλευτική δραστηριότητα, ενώ παρουσιάζουν πάντα έναν κίνδυνο παρεκτροπής, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για προπαγάνδα και για την εκπαίδευση του κινήματος στη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία δεν υπάρχει ακόμη δυνατότητα ανατροπής της αστικής εξουσίας και, κατά συνέπεια, τα καθήκοντα του κόμματος περιορίζονται στην κριτική και στην αντιπολίτευση. Στην τωρινή περίοδο, που αρχίζει με τη λήξη του παγκόσμιου πολέμου, με τις πρώτες κομμουνιστικές επαναστάσεις και τη δημιουργία της Τρίτης Διεθνούς, οι κομμουνιστές θέτουν ως άμεσο αντικειμενικό στόχο της πολιτικής δράσης του προλεταριάτου σε κάθε χώρα την επαναστατική κατάκτηση της εξουσίας· στόχος για τον οποίο πρέπει να αφιερωθούν όλες οι δυνάμεις και ολόκληρη η προπαρασκευαστική δουλειά του κόμματος.

Σ' αυτή την περίοδο, είναι απαράδεκτη η συμμετοχή σ' αυτά τα όργανα που λειτουργούν ως ισχυρά μέσα υπεράσπισης της αστικής τάξης και προορίζονται για να λειτουργήσουν ακόμη και μέσα στις γραμμές του προλεταριάτου. Ακριβώς επειδή αντιτίθενται σε αυτά τα όργανα, στη δομή καθώς και στη λειτουργία τους, οι κομμουνιστές τάσσονται υπέρ των εργατικών συμβουλίων και τη δικτατορίας του προλεταριάτου.

Λόγω της μεγάλης σημασίας που αποκτά η εκλογική δραστηριότητα στην πράξη, δεν είναι δυνατόν να συμβιβαστεί αυτή η δραστηριότητα με τον ισχυρισμό ότι αυτή δεν αποτελεί το πρωταρχικό στόχο της δραστηριότητας του κόμματος, που είναι η κατάκτηση της εξουσίας. Ούτε είναι δυνατόν, επίσης, να αποφύγει την απορρόφηση της δράσης του κινήματος στην κοινοβουλευτική δράση, αποσπώντας την από την επαναστατική προετοιμασία.

8. Η εκλογική κατάκτηση δήμων και τοπικών διοικήσεων επιφέρει ακόμη μεγαλύτερες δυσχέρειες σε σχέση με τον κοινοβουλευτισμό. Δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή ως μορφή πάλης κατά της αστικής εξουσίας, επειδή αυτά τα τοπικά όργανα δεν διαθέτουν πραγματική εξουσία, αλλά υπάγονται στον κρατικό μηχανισμό, και επειδή μια τέτοια μορφή πάλης, παρ' όλο που μπορεί να προκαλέσει κάποιες δυσχέρειες στην κυρίαρχη αστική τάξη, με το να διατρανώνεται η αρχή της τοπικής αυτονομίας, σε αντίθεση με την κομμουνιστική αρχή του συγκεντρωτισμού της δράσης, θα βοηθούσε την αστική τάξη στον αγώνα της κατά της εγκαθίδρυσης της εργατικής εξουσίας.

9. Στην επαναστατική περίοδο όλες οι προσπάθειες των κομμουνιστών αφιερώνονται στο να επιτρέψουν στη δράση των μαζών να αποκτήσει το μέγιστο βαθμό έντασης και αποτελεσματικότητας. Οι κομμουνιστές συνδυάζουν την προπαγάνδα και την επαναστατική προετοιμασία με την οργάνωση

των μεγάλων και συχνών προλεταριακών εκδηλώσεων, πάνω απ' όλα στις μεγάλες πόλεις, και προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν τα οικονομικά κινήματα για να οργανώσουν εκδηλώσεις πολιτικού χαρακτήρα, στις οποίες το προλεταριάτο διακηρύσσει εκ νέου και ενδυναμώνει την πρόθεσή του να ανατρέψει την αστική εξουσία.

10. Το κομμουνιστικό κόμμα διεξάγει την προπαγάνδα του μέσα στις γραμμές του αστικού στρατού. Ο κομμουνιστικός αντιμιλιταρισμός δεν βασίζεται σε έναν στείρο ανθρωπισμό. Αντίθετα, έχει ως στόχο να πείσει τους προλετάρους ότι η αστική τάξη τους οπλίζει για να υπερασπίσουν τα δικά της συμφέροντα και να χρησιμοποιήσει τη δύναμή τους ενάντια στην υπόθεση του προλεταριάτου.

11. Το κομμουνιστικό κόμμα προετοιμάζεται για να δράσει ως γενικό επιτελείο του προλεταριάτου στον επαναστατικό πόλεμο. Γι' αυτό το λόγο προετοιμάζει και οργανώνει το δικό του δίκτυο πληροφοριών και επικοινωνιών. Πάνω απ' όλα, υποστηρίζει και οργανώνει τον εξοπλισμό του προλεταριάτου.

12. Το κομμουνιστικό κόμμα δεν συνάπτει συμφωνίες ή συμμαχίες με άλλα πολιτικά κινήματα που έχουν από κοινού με αυτό έναν ορισμένο περιστασιακό στόχο, αλλά διαφέρουν από αυτό ως προς το πρόγραμμα της παραπέρα δράσης. Πρέπει εξίσου να απορρίψει τη συμμαχία –άλλως γνωστή ως «ενιαίο μέτωπο»- με όλες τις προλεταριακές τάξεις που αποδέχονται την κινητοποίηση ενάντια στην αστική τάξη, αλλά διαφωνούν με το κομμουνιστικό πρόγραμμα σε σχέση με την εξέλιξη της μετέπειτα δράσης.

Δεν πρέπει να θεωρούν ευνοϊκό όρο την αύξηση των δυνάμεων που αποβλέπουν στην ανατροπή της αστικής εξουσίας όταν είναι ανεπαρκείς οι δυνάμεις που είναι αφιερωμένες στην εγκαθίδρυση της προλεταριακής εξουσίας κάτω από μια κομμουνιστική ηγεσία, αφού αυτή είναι η μοναδική που μπορεί να εξασφαλίσει τη διάρκεια και την επιτυχία της.

13. Τα σοβιέτ ή συμβούλια εργατών, αγροτών και στρατιωτών αποτελούν τα όργανα της προλεταριακής εξουσίας και δεν μπορούν να ασκήσουν πραγματικά τη λειτουργία τους παρά μονάχα ύστερα από την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας.

Τα σοβιέτ δεν είναι από μόνα τους όργανα επαναστατικής πάλης. Γίνονται επαναστατικά όταν το κομμουνιστικό κόμμα κερδίζει την πλειοψηφία μέσα σ' αυτά.

Εργατικά συμβούλια μπορούν, επίσης, να εμφανιστούν ακόμη πριν από την επανάσταση, σε μια περίοδο οξείας κρίσης όπου βρίσκεται σε σοβαρό κίνδυνο η κρατική εξουσία.

Σε μια επαναστατική κατάσταση, το κόμμα είναι απαραίτητο να πάρει την πρωτοβουλία για τη δημιουργία σοβιέτ, αλλά αυτά δεν είναι ένα μέσο για την επίτευξη μιας τέτοιας κατάστασης. Αν η εξουσία της αστικής τάξης ισχυροποιείται, η επιβίωση των συμβουλίων μπορούν να αποτελέσει σοβαρό κίνδυνο για τον επαναστατικό αγώνα· τον κίνδυνο ενός συμβιβασμού και ενός συνδυασμού των προλεταριακών οργάνων με τους θεσμούς της αστικής δημοκρατίας.

14. Αυτό που διακρίνει τους κομμουνιστές δεν είναι ότι σε κάθε κατάσταση και σε κάθε επεισόδιο της ταξικής πάλης καλούν για την άμεση κλήση όλων των προλεταριακών δυνάμεων σε γενική εξέγερση. Αυτό που τους διακρίνει είναι ότι υποστηρίζουν ότι αυτή η φάση της εξέγερσης αποτελεί αναπόφευκτη έκβαση της πάλης και ότι προετοιμάζουν το προλεταριάτο για να την αντιμετωπίσει σε συνθήκες ευνοϊκές για την επιτυχία και την παραπέρα εξέλιξη της επανάστασης.

Ανάλογα με την κατάσταση το κόμμα, το οποίο μπορεί να την εκτιμήσει καλύτερα από το υπόλοιπο προλεταριάτο, μπορεί να βρεθεί αντιμέτωπο με την αναγκαιότητα να δράσει προκειμένου να επισπεύσει ή να αναβάλλει την αποφασιστική σύγκρουση.

Σε κάθε περίπτωση, το συγκεκριμένο καθήκον του κόμματος είναι να παλέψει ενάντια σ' εκείνους που, επιθυμώντας να επισπεύσουν με κάθε τίμημα την επαναστατική δράση, θα μπορούσαν να οδηγήσουν το προλεταριάτο στην καταστροφή και ενάντια στους οπορτουνιστές, που εκμεταλλεύονται οποιαδήποτε περίπτωση όπου η αποφασιστική δράση είναι δεν είναι επιθυμητή προκειμένου να εμποδίσουν το επαναστατικό κίνημα, στρέφοντας τη δράση των μαζών σε άλλους στόχους. Το κομμουνιστικό κόμμα, αντίθετα, πρέπει να καθοδηγεί τη δράση των μαζών πάντοτε στο πεδίο της

αποτελεσματικής προετοιμασίας για την τελική και αναπόφευκτη ένοπλη πάλη ενάντια στις δυνάμεις που υπερασπίζονται την αστική κυριαρχία.

Il Soviet, 27 Ιουνίου 1920